

נגד

- 1. הנאשמים: 1. מקבץ תשואה בע"מ
- 2. שמואל ואקנין
- 3. דב לנדאו
- 4. נסים אביעוז
- 5. עמוס לוטן
- 6. אורי שמחוני

גזר דין
ביחס לנאשם 5 (עמוס לוטן)

1. גזר דין מתייחס לנאשם 5 בלבד, שבטרם התחלת שמיעת הראיות, ועל פי עיסקת טיעון שנעשתה בינו לבין התביעה, ביקש לחזור בו מכפירתו בעובדות שבכתב האשום, כפי שכפר קודם לכן, הודה בהן והורשע על פי הודאתו.

עוד קודם לכן, הגיע נאשם 6 לעסקת טיעון עם התביעה, הודה בעובדות, והורשע על פיהן, ודינו נגזר.

התביעה הודיעה שבדעתה לקרוא את הנאשמים 5 ו-6 לעדות מטעמה כנגד נאשמים 1-4, וביקשה, איפוא, שהם יצורפו לרשימה עדיה.

משפטם של נאשמים 1-4 בתיק זה מתנהל לגופו, ובית-משפט זה כבר החל בשמיעת ראיות בתיק.

2. לאור האמור לעיל, אני אצמד לעובדות שנטענו בכתב האשום ושבהן הודה כאמור נאשם 5 והורשע על פיהן, תוך שימת דגש על הפרטים הנוגעים לנאשם 5 בלבד.

בכתב האישום שלושה חלקים: החלק הראשון, שהוא חלק כללי; החלק השני, שהמהווה את האישום הראשון; והחלק השלישי, שמהווה את האישום השני.

באישומים השני והשלישי מואשמים כל הנאשמים בתרמית בקשר לניירות-ערך, עבירה על סעיף 54(א)(2) לחוק ניירות-ערך תשכ"ח-1968, ביחד עם סעיף 499(1) לחוק העונשין תשל"ז-1977.

סעיף 54(א)(2) לחוק ניירות-ערך קובע לאמור:

**"(א) מי שעשה אחד מאלה, דינו מאסר חמש שנים או קנס פי חמישה מן הקנס
 כאמור בסעיף 16(א)(4) לחוק העונשין:**

- (1) .....
- (2) השפיע בדרכי תרמית על תנודות השער של ניירות-ערך."

סעיף 499(1) לחוק העונשין מהווה כידוע את עבירת הקשר.

3. בחלק הראשון של כתב האשום טוענת התביעה, שנאשמת 1 הינה חברה פרטית שעסקה בתאריכים הרלוונטים לענין, בהשקעות ובניהול תיקי השקעות בניירות-ערך, והנאשמים 2, 3 ו-4 ועמם אדם נוסף, היו בעלי השליטה בה, ומנהליה, באמצעות החזקותיהם במניות של חברה אחרת.

האשמה, על פי כתב האשום, המיוחסת לכל הנאשמים, נוגעת למסחר במניות בנק החקלאות לישראל בע"מ (להלן "בנק החקלאות"). עפ"י הנתען בכתב האשום, היו בהון המניות המונפק והנפרע של בנק החקלאות 1,530,000 מניות מסוג מבוכרות א' בערך של 0.001 ש"ח כל אחת, ובסה"כ 1,530 מניות, שהיו רשומות למסחר בבורסה לניירות-ערך בת"א.

מתוך המניות הנ"ל 893 מניות הוחזקו ע"י גופים צבוריים כמו המדינה, מושבים, קיבוצים, וארגונים חלקאיים, באמצעות מניות על שם, ולפיכך, רק 637 מניות היו רשומות למסחר במסלקת הבורסה, והן היו רשומות ע"ש החברה לרישומים של בנק הפועלים בע"מ.

בשל כך, בין השאר, היתה סחירות המניות בבורסה, נמוכה, ולכן בוצע בהן מסחר רק אחת לשבוע, ביום ג'.

במהלך שנת 1988, כך נטען בחלק הראשון של כתב האשום, פעלו הנאשמים 4-1 לרכז תחת ידם מניות מבוכרות א' של בנק החקלאות מתוך ה-637 מניות הנ"ל, ואף פנו לנאשמים 5 ו-6 בהצעה לרכוש מניות כאלה, תוך שהם טוענים בפניהם "כי הם שולטים במסחר בהן וכי הם נוקטים בהליכים משפטיים על מנת לחייב את ממשלת ישראל להגיש הצעה לרכוש מהציבור את אחזקותיו במניות מבוכרות א'".

הנאשמים 5 ו-6 נענו להצעה ורכשו באמצעות נאשמת 1 מניות מבוכרות א' בערך נקוב של 169 מניות, בסכום כולל של 939,055 ש"ח, וכתוצאה מכך נוצרה יתרת חובה בחשבונם.

כמה חדשים לאחר מכן ביקשו נאשמים 5 ו-6 למכור את אחזקותיהם, ופנו לשם כך לנאשמים 4-1 שדרכם קנו את המניות, ואז התברר שמכירה כזו תגרום להם להפסדים ניכרים.

בתאריך 14.11.88 החזיקו נאשמים 4-1 בעצמם, ובשליטתם, מניות בסך 195 ש"ח ע.נ. הנאשמים 5-6 החזיקו במניות בסך 169 ש"ח ע.נ., ומחזיקים אחרים החזיקו במניות בסך 90 ש"ח ע.נ.

4. האישום הראשון:

על פי הנתען בכתב האישום באישום הראשון, בעקבות בקשתם, כאמור, של הנאשמים 5 ו-6 לנאשמים 4-1 למכור את אחזקותיהם במניות המבוכרות א' של בנק החקלאות, ומאחר והמכירה בתנאי הבורסה אז, היתה גורמת לנאשמים 5 ו-6 להפסדים ניכרים, קשרו הנאשמים ביניהם קשר, בתאריך סמוך לפני 15.11.88 להשפיע בדרכי תרמית על תנודות השער של מניות מבוכרות א' באופן המפורט בסעיף 3 לפרק העובדות שבאישום הראשון כלהלן:

"(א) ביום המסחר 15.11.98; לגרום להכרזה על שער של קונים בלבד תוך עליית שער של 5%, כדי שביום המסחר הבא, דהיינו 22.11.88, יתקיים המסחר במניות מבוכרות א' בתנודת שער בלתי מוגבלת לחלוטין.

(ב) ביום המסחר 22.11.88; לגרום לעליית שער מקסימלית במניות מבוכרות א', תוך ניצול המסחר בתנודת שער בלתי מוגבלת, שתאפשר את מכירת אחזקות נאשמים 5 ו-6 במניות מבוכרות א' בבורסה או מחוצה לה, ללא הפסד כספי".

בהמשך לנטען באישום הראשון מפורטות הפעולות שביצעו, לטענת המאשימה, הנאשמים 4-1 בעצמם, והנאשמים 5-6 בהנחייתם, במספר חשבונות בנקים שונים, שכתוצאה מהן נוצר במסחר בבורסה ביום 15.11.88 עודף ביקוש למניות מבוכרות א', והוכרז שער של קונים בלבד, ושערן עלה באופן טכני ב-5%.

לטענת המאשימה עלית השער האמורה נעשתה בדרכי תרמית ע"י הנאשמים, וזוהי העבירה המיוחסת להם באישום הראשון.

5. האישום השני:

על פי הנטען באישום השני, הוא בא בהמשכו של האשום הראשון, ומתייחס לסיום המסחר שהיה לאחר יום המסחר שביום הראשון.

כפי שצויין כבר לעיל, בשל הסחירות נמוכה של מניות בנק החקלאות התנהל המסחר בהן בבורסה אחת לשבוע, בכל יום ג'.

האשום הראשון מתייחס למסחר שהיה במניה ב-15.11.88 שבו עלה שער המניה ב-5%; והאשום השני מתייחס למסחר בבורסה שהיה שבוע לאחר מכן ביום 22.11.88.

כפי שנטען כלפי הנאשמים באשום הראשון, חזרו הנאשמים, על פי הנטען באשום השני, על מתן פקודות קניה ומכירה שונות וגרמו לכך שביום המסחר שהיה ביום 22.11.88 עלה שער מניות מבוכרות א' של בנק החקלאות ב-29%.

על פי הנטען באישום השני, סעיפים 6 ו-7, ואביא את הסעיפים בלשונם:

"6. במהלך המסחר שמרו הנאשמים 3 ו-4 על קשר טלפוני רצוף עם המבצע בבורסה מטעם חבר הבורסה בנק המזרחי המאוחד בע"מ, שמעו את כל מהלך המסחר דרך הטלפון, והגיבו במהלך המסחר ע"י מתן פקודות מכירה ונסיגה כדי שיאוזן עודף הביקוש בעליית שער מירבית.

7. (א) הנאשמים היו הגורם המכריע והדומיננטי במסחר במניות מבוכרות א' ביום 22.11.88.

(ב) הנאשמים ידעו כי סחירות מניות מבוכרות א' נמוכה וכי הם מחזיקים ביחד עם אחרים ועם ה"מחזיקים הנוספים" את רב הכמות נסחרת של מניות מבוכרות א', כמפורט בחלק הכללי.

(ג) הנאשמים ידעו כי הוראות הקניה שהגישו לבורסה ייצרו עודף ביקוש שלא יתאזן אלא ע"י מתן הוראות נוגדות על ידם.

(ד) הנאשמים נתנו פקודות קנייה וכנגדן פקודות מכירה כך שהם היו הגורם העיקרי והמכריע שקנה ואף מכר מניות מבוכרות א' ביום המסחר 22.11.88. באמצעות פעולות נוגדות אלה גרמו הנאשמים במרמה לעלייה מלאכותית בשער מניות מבוכרות א', ויצרו מצג שווא לגבי המחזור באותו יום.

(ה) הנאשמים מלכתחילה לא התכוונו לקנות את כל הכמות שבקשו לכאורה, אלא לגרום במרמה לעליית שער מירבית ביום המסחר 22.11.88."

6. ציינתי כבר לעיל, שמשום שאני ממשיך ושומע את הראיות בתיק זה לגבי נאשמים 1-4, אצמצם את דברי בגזר-דין זה באשר למעשיו של נאשם 5, שכן, גזר דין זה מתייחס רק אליו, ועל פי המשתמע מכתב האשום שנאשם 5 הודה בעובדותיו. אין ספק, על פי הודאתו של נאשם 5, והסבריו, הוא עצמו, שהוא לקח חלק במרבית הפעולות שצויינו לעיל, ובכך הפך להיות אחד מחבורת הקושרים בכל מסכת הרמיה שנעשתה - הגם שעשה זאת כדי לנסות ולהציל את השקעתו, והובל לכך, כטענתו כשה תמים על ידי נאשמים 1-4.

הזכרתי כבר, שדינו של נאשם 6 נגזר כבר קודם לכן. אף הוא תוך עסקת טיעון עם התביעה, על פי גזר דין שניתן בתיק זה ביום 14.2.93 ע"י חברתי בדימוס כב' השופטת ש' ברמן, ויכולנו במידה רבה לאמץ את שיקוליה לעונש, גם לגבי נאשם 5.

7. אין צורך לומר שהבורסה, כמוסד ציבורי שמרכז את המסחר בניירות-ערך, מצטיירת בעיני הצבור כמקום שניתן לבטוח בו מבחינת הגינות וחופש המסחר כמקום להשקעה הונית, וכל פעולה של ספקולנטים שנעשית במהלך המסחר, גורמת לפגיעה באמון הצבור בבורסה, ובכך נגרם נזק לצבור כולו.

בדו"ח ועדת בייסקי מאפריל 1986 הודגש כי **"שוק הון יעיל הוא גורם בעל חשיבות יתרה בצמיחתו של המשק". גם ציין כי "רמת המחירים של נ"ע בורסה... משפיעה על הקצאת מקורות ההון במשק... כל השפעה מלאכותית על גורמי התשואה והסיכון האמיתיים מעוותת את החלטות המשקיעים... מעוותת את הקצאת המקורות במשק".**

בדו"ח וועדת גבאי, מאוגוסט 1985, ציינו מחבריו כי:

"פעולה בשוק הנעשית במטרה להשפיע על שערים או ליצור באופן מלאכותי תדמית של פעילות מסחרית ערה בנ"ע יש בה כדי להטעות את הציבור... (קרי "מניפולציה")... אחת הדרכים להשפיע על תנודות שערים באורח מלאכותי היא ביצוע עסקאות מלאכותיות של אדם "עם עצמו": 'WASH SALES'...".

בדו"ח ועדת בייסקי, מתוארת "מניפולציה טיפוסית" הנכנסת לגדר הסעיף 54(א)(2) לחוק ניירות-ערך, ע"י יצירת רושם של התענינות רבה מצד ציבור רחב במניה הספיציפית, דבר התורם לעליית מחירה, והדבר מושג למשל ע"י פיצול הזמנות למספר ברוקרים, מתן פקודות קניה סימולטנית עם פקודות מכירה, ומאותו מקור וכו'.

בדו"ח הועדה נאמר, נכון למועד הדו"ח, כדלקמן:

"החומר שבפנינו כולל ראיות אודות 'הרצת מניות' בבורסה בת"א, אך הנושא לא נבדק על ידנו. נציין רק כי פרט לאותה תביעה בענין לוינקופף (נכון למועד כתיבת הדו"ח) לא הוגשה כל תביעה נוספת על עבירה לפי סעיף 54(א)(2) לחוק ניירות-ערך" (ראה ע' 341 לדו"ח).

נמתחה בדו"ח בקורת על העדר יישום ואי האכיפה של ההוראות העונשיות הנ"ל שקיימות בדין, דבר שמנע פיתוח הדין על ידי פסיקה לשם **"יצירת כללי התנהגות ברורים ומוגדרים"** להבטחת מסחר הוגן בבורסה ולבלימת התופעה של **"הרצת מניות"**.

דומה, שאפילו ויסות המניות הבנקאיות, שהיה למעשה "הרצת המניות", ואפילו דו"ח ועדת בייסקי על תוצאותיו והשלכותיו, לא הביא לכך שהתופעה הזו תעלם משוק המניות בבורסה, ומכאן החומרה שבעבירה.

8. באשר לנאשם 5, שאת דינו בית-המשפט צריך לגזור, יכולני לומר, שהתובעת בתיק זה, ברוב הגינותה, יותר משקיטרגה על נאשם 5, דיברה לזכותו, כדי להצדיק בעיני בית-המשפט את עיסקת הטיעון שנעשתה עימו. התובעת עצמה מסכימה שלמרות שנאשם 5 הינו חלק מהעבריינים בתיק זה, חלקו הוא שולי בלבד, במעש וכל שכן בכוונה, ומה שיותר חשוב הוא, שהוא והנאשם 6 היו קרבנות העבירות בתיק זה, וכפי שנמסר לבית-המשפט נאשם 5 הפסיד בעיסקות הנדונות כ-1.5 מליון ש"ח, ואילו נאשם 6 הפסיד כ-620,000 ש"ח.

עפ"י טענותיו של נאשם 5 הוא לא היה בקיא ואיננו בקיא בדרכי המסחר בבורסה, ועשה הכל על פי עצתם והנחייתם של נאשמים 1-4, ששיכנעו אותו בטענות לא מבוססות.

אין להתעלם גם מהעובדה, שהנאשם 5 גם הודה בטרם הוחל בשמיעת ראיות, ואין לי כל ספק לקבע שהודאתו הודאת אמת, וחרטתו כנה, והוא הראשון שמצר ומצטער על הסתבכותו בענין, שגרמה לכך שחלק ניכר מהרכוש המשפחתי שלו ירד לטמיון. הוא גם הביע נכונותו, להעיד במשפט ולגלות את כל האמת, והתביעה, כהצהרתה, תקרא לו לעדות.

סניגורו של נאשם 5 מוסיף שה"עוקץ" בכל הפרשה הנדונה, שהיה אמנם עוקץ קטן אך דוקרני מאוד, הוא - שכאשר "הורצו" מניות בנק החקלאות רק על מנת להעלות את ערכן ולאפשר לנאשמים 5 ו-6 להפטר מהן, ניצלו הנאשמים 1-4, לטענת הסנגור, את המצב, והביאו את נאשם 5 למצב שרכש מניות נוספות בסכום של 45,000 ש"ח בשנת 1988, לאחר שערך המניה עלה ב-34%.

בנוסף לתובעת ולסניגור - שמעתי גם אישית את דברי נאשם 5. אין לי שום ספקות שמדובר באדם מהישוב, בעל נורמות חיים חיוביות ופעילות ציבורית עניפה ויפה, שהפעילות בבורסה היתה זרה לו לחלוטין, והוא נקלע אליה, מבלי שהבין למה הוא נקלע, וכדבריו הוא: **"נקלעתי לסיטואציה שלא הבנתי את משמעותה, ומעשי היו של טובע שתופש בקש"**.

9. על פי עסקת הטיעון שסוכמה בין התביעה לסניגוריה, טוענת התביעה למאסר על תנאי למשך שנתיים, כשבנוסף לכך היא עותרת לתשלום קנס כספי ששיעורו יקבע ע"י בית-המשפט ואלו הנאשם 5 טוען לעונש מאסר על תנאי לשנה בלבד.

בענינו של נאשם 6, היתה עסקת הטיעון דומה, והעונש שנגזר על נאשם 6, היה מאסר על תנאי למשך שנה וחצי, וקנס בסך של 23,000 ש"ח (גזר הדין ניתן ב-14.2.93).

אין צורך לחזור ולציין שעסקת טיעון מטבע הדברים אינה מחייבת את בית-המשפט, משום שאין מקום "להכתיב" לבית-המשפט את גזר-הדין שעליו לתת.

אולם מאידך, חזקה על התביעה שהיא עושה את מלאכתה באמונה, וחזקה עליה כרשות המוסמכת לתבוע על פי החוק, ששיקוליה מעוגנים בחומר הראיות שבידה, ושבפרטים והטענות שהיא מביאה בפני בית-המשפט יש משום מילוי משימותיו של החוק, ושמירה על האינטרס הציבורי.

כאשר עסקת טיעון נעשית בטרם שבית-המשפט שמע ראיות בתיק, כפי שהדבר נעשה במקרה זה, בית-המשפט סומך על הפרטים "היבשים" שבכתב האשום, ועל התרשמותו מהטיעונים שבפניו, משום שאין בפניו תשתית אחרת ובמקרה דנא יכולתי לומר שבהתחשב בכל הנסיבות כפי שהצבעתי עליהן לעיל, נראה לי שהעונש שיש להטיל על נאשם 5, צריך להיות בדומה לעונש שהוטל על נאשם 6 תוך התאמה יחסית.

10. לאור כל האמור לעיל, אני מטיל על נאשם 5, שנה וחצי מאסר על תנאי, והתנאי הוא שלא יעבור במשך שלוש שנים מהיום עבירה בה הורשע.

בנוסף לכך, אני מטיל על נאשם 5 קנס כספי בסך 25,000 (עשרים וחמישה אלף) ש"ח או 6 חדשי מאסר תחתיו.

ניתן היום, 18.1.94, והודע.